

Joan F. Mira versiona l'"Odissea' d'Homer amb la voluntat d'arribar a nous lectors

L'escriptor llegeix uns versos del clàssic per a **Escriptors.TV** (vídeo)

L'escriptor, traductor i periodista **Joan F. Mira** (València, 1939) després de traduir la '**Divina comèdia**' (Proa, 2000) i els '**Evangelis**' (Proa, 2004), s'ha llançat a la difícil empresa de traduir l'"**Odissea**' d'Homer (Proa, 2011) en vers. El llibre arriba avui a les llibreries. Us oferim una entrevista amb Mira i dins l'espai **Escriptors.TV**, un vídeo on llegeix alguns versos del Cant VI de la seva versió de l'"Odissea".

En català, aquest clàssic, que Mira considera el pare i la mare de la literatura occidental, ha quedat marcat per les versions que va fer el poeta **Carles Riba** (la primera al 1919 i la versió definitiva el 1948), una traducció culta, plena d'excel·lència, un tresor. Però alhora, aquesta versió ha dificultat l'arribada de l'"Odissea" a una majoria de lectors. Contràriament a Riba, Mira vol arribar al màxim nombre de lectors, per això la seva versió la voluntat de viure l'"Odissea" com una gran novel·la en vers. Mira ha volgut trencar fronteres i fer accessible el text als lectors habituals de literatura.

En el text introductori, Mira deixa ben clars els principis de la seva traducció: 'No llevar res ni afegir res, no alterar, no inventar. No 'embellir' el text, ni intentar 'millorar-lo', ni pretendre fer-lo més 'poètic' i més 'elevat'. Mantindre el to i el flux narratiu del poema...'. També recorda, pensant amb els filòlegs, que no és una traducció feta des de l'òptica de la filologia clàssica sinó que és una traducció literària.

—Quin efecte li fa tenir el llibre a les mans, després de tres anys de viure empeltat en aquest clàssic?

—Et diria que un cert efecte de felicitat.

—Només 'un cert efecte'?

—(ha, ha, ha) No sóc gaire hiperbòlic. Però sí, l'"Odissea" és tan extraordinària, tan gran, que és un privilegi haver pogut viure tot aquest temps dins l'"Odissea" de manera quotidiana, sentir el text per dins, llegit en la llengua original. L'aventura de traduir-lo a una altra llengua i en un altre moment històric t'obliga a fer-lo part de la teva vida. La potència de l'"Odissea" és tan excepcional, que et sents un privilegiat per poder passar per aquesta experiència.

—Són pocs al món els privilegiats, doncs.

—Sí, és poca la gent que ha pogut viure aquesta experiència, ens hem autoadjudicat aquest privilegi. Però més enllà d'això, tinc l'esperança i la convicció que he fet un servei públic. No sé quina resposta tindrà el llibre, és clar, però quan va aparèixer la '**Divina comèdia**' ni l'editor i jo ni ningú s'imaginava la gran acceptació i èxit que ha tingut (cinc edicions en tapa dura i dos en butxaca). Aquest és el major reconeixement.

—No creu que traduir Homer és una comesa d'alt risc? Per una banda, pot posar en evidència les seves mancances, per l'altra, els ribians se li poden tirar al damunt.

—Per eliminar les mancances pròpies en la traducció dels clàssics, a banda de tenir un control de la llengua pròpia, també es necessiten molts anys de familiaritat amb el text. Quan vaig traduir la '**Divina comèdia**', la coneixia molt, l'havia llegit des que tenia vint anys, i en els cas dels '**Evangelis**', n'estava familiaritzat des de petit. En el cas de l'"Odissea", a part de conèixer-la d'anys, també he ensenyat durant molts anys grec i Homer... També he de dir que fa tan de respecte traduir l'"Odissea" que em vaig passar un any preparant la traducció. En la versió que proposo hi ha moltes opcions meves, però el risc l'he reduït al màxim.

—I els ribians, com creu que es prendran la seva traducció?

—Han d'entendre que són dues perspectives diferents. Riba va traduir l'"Odissea" cap als anys cinquanta, em sembla. Jo crec que els grans clàssics requereixen revisar-los cada dues generacions.

—La traducció de Carles Riba ha marcat substancialment 'L'Odissea'. Però vostè no hi fa cap referència en el text introductori. Per què?

—Sóc molt prudent.

—La versió catalana de Carles Riba va convertir 'L'Odissea' en un llibre intocable i inabastable durant dècades. La seva versió pretén trencar fronteres?

—La manera de traduir de Carles Riba és extraordinària, però també crea molts obstacles per a un lector normal de literatura. Aquest és un fet objectiu i constatable. I com dic, al llibre, proposo llegir Homer com un text pròxim, sense entrebancs, diàfan i directe.

—I en quin aspecte creu que s'ha distanciat més de la versió de Riba?

—Més enllà de les dificultats objectives, sobretot en la seva dimensió narrativa. En la meua versió de l'"Odissea" he volgut recuperar aquesta dimensió narrativa, perquè més enllà del vers, l'"Odissea" s'ha de llegir com una novel·la. És una novel·la en vers, per això l'he traduït en hexàmetres.

—Hi ha una al·lusió velada a Riba que denota una certa crítica, quan diu al text introductori: 'En català l'hexàmetre clàssic no és de cap manera estrany als ritmes de la llengua, i no cal forçar la sintaxi ni el lèxic per encabir els versos homèrics en els motles moderns.'

—És una al·lusió feta a consciència, perquè això crec que és necessari dir-ho. I en poso un exemple. Allò important és no entrebançar-se perquè aleshores no pots fer bé la lectura.

—Què representa per a vostè 'L'Odissea' en la cultura i la literatura universal?

—És la mare i el pare de la literatura occidental.

—L'editor i especialista Jordi Cornudella diu en la introducció que suposa el naixement de la literatura i dels mecanismes de la ficció.

—Oi tant! Perquè com deia, l'"Odissea" no és només un poema, és una novel·la que té una tècnica narrativa molt moderna, més que la literatura del XIX i molta del XX. Com es van trobant totes les històries que hi ha, d'Ulisses, de Penèlope, Telèmac, anant endavant i endarrera, és prodigiós. Mira, Joyce la va entendre molt bé i va escriure la novel·la més important del segle XX, a la qual va posar 'Ulises'!

20 octubre 2011

Una notícia de VilaWeb.cat

Edició GENERAL

<http://www.vilaweb.cat>

[Enllaç permanent](#)